

ANYS DE MOVIMENT I CANVIS (1970-1978)

Fi de la dictadura (1970-1974)

En començar l'any 1970 ens trobem a les portes d'una dècada molt convulsa, tant a escala mundial com estatal, nacional i local, si anem tancant cercles. És una època fortament sacsejada en la qual canvien moltes coses, especialment a casa nostra, fent-nos passar d'un tipus de societat a un altre d'estructures totalment diferents. És la dècada en què té lloc el final d'una llarga dictadura i l'inici de la transició cap al model de societat que estem vivint actualment.

Al llarg d'aquests anys es produeixen en l'àmbit mundial tot un seguit de fets de gran transcendència, que marcaran el futur i contribuiran a definir el món que coneixem avui.

Així, podem esmentar successivament fets determinants, com la guerra del Yom Kippur, l'inici de la crisi mundial del petroli i, a Xile, el cop d'estat feixista del general Pinochet, amb l'assassinat del president Salvador Allende i la instauració d'una dictadura militar. També aquest any es retira del Vietnam l'exèrcit dels Estats Units. L'any 1974 ens ve marcat per l'escàndol Watergate, que provoca la dimissió de Richard Nixon, president dels Estats Units, i per la caiguda de la dictadura portuguesa amb la Revolució dels Clavells.

La situació a casa nostra

Comença la dècada amb conflictes laborals a La Maquinista, Philips, SEAT i a la SAFA de Blanes. A la localitat costanera de Canet de Mar comencen les celebracions de les Sis Hores de Canet. L'any 1971 es constitueix, a la Parròquia de Sant Agustí Vell, de Barcelona, l'Assemblea de Catalunya, organisme unitari que lluitarà per les llibertats polítiques i nacionals. L'almirall Carrero Blanco, president del govern espanyol i principal candidat a la successió del dictador Franco, mor en atemptat d'ETA. L'any 1974 és executat l'anarquista Salvador Puig Antich. Des de la mort de Carrero Blanco, el president del govern espanyol és Carlos Arias Navarro. Comencen els símptomes de la malaltia que durà Franco a la tomba, i en aquest temps el príncep Joan Carles assumeix les funcions de cap d'Estat d'una manera interina.

El que passa a Sant Just en aquest temps

La població de Sant Just Desvern és, l'any 1970, de 9.226 habitants. El consistori municipal és presidit per Josep Lluís Surroca Pratdesaba, que ocupa el càrrec d'alcalde des de l'any 1959. Es compta amb una nova escola: aquest any comencen a donar-se classes a l'Escola Canigó, que, de moment, només funciona amb sis aules. Al Barri Sud es construeixen més pisos, i es fa una notable ampliació del cementiri. El Club de Tennis Pedralbes, malgrat l'oposició popular i municipal, construeix les seves instal·lacions al vessant de la muntanya de Sant Pere Màrtir, alterant greument el paisatge i destruint el Pou del Vernís, i es produeixen algunes petites accions anònimes de sabotatge. L'Ateneu, presidit per Just Amigó, continua donant mostres de la seva gran vitalitat: aquell any té lloc la primera edició de les Festes de Tardor, concebudes com una activitat global de l'Ateneu; també es presenta la Secció de Cultura de l'Ateneu, i comença a funcionar, amb el guiatge de Josep M. Domingo i Jordi Gironès, Audi Músic, una iniciativa que ens permeté a molts l'apropament als corrents musicals d'avantguarda de més qualitat d'aquells moments.

El 1971, després d'onze anys al capdavant de l'Ajuntament, Josep Lluís Surroca Pratdesaba deixa l'alcaldia, i Rodolfo Sánchez Cuéllar passa a presidir la corporació municipal. La participació popular en les Festes de Tardor consolida la iniciativa de l'Ateneu de l'any anterior.

Fotografia feta a les Eres de Guardiolaans (Vilada) l'estiu de 1970, amb motiu de la segona edició del campament social amb la participació de quaranta membres de la Secció. En primer terme i ajupits: Francesc Fàbregas, Margarida Abós, Josep Gil, Antoni Obiols, Dolors Cardona, Francesc Castillo, Montserrat Farràs, Pere Costa, Daniel Cardona, Joan Campreciós i Albert Cortès. Ajupits al seu darrere: Elvira Fisas, Lluís Bullich i Teresa Faneca. Drets en primer terme: Francesc Turón, Josep Balmes, Maria Teresa Gamo, Matilde Colom, Manuel Fontova, Ramon Celma, Carme Montaner, Glòria Gale i Mari Cervantes. Ajupits al fons: Obdúlia Grande, Joana Medina i Miquel Reverter. Al fons: Jaume Campreciós, Pere Orriols, Pilar Magdalena, Isabel González, Joan Urpinell, Anna Simó, Jordi Gironès, Manuel Ripoll, Jaume Casanovas, Felip Linares, Antoni Malaret i Joan Malaret.

Per part del Museu Arqueològic Provincial de Barcelona, i dirigides per Josep Barberà i Farràs, s'inicien les campanyes sistemàtiques d'excavació del poblat ibèric de la Penya del Moro, les quals duraran divuit anys. L'Ajuntament concedeix el 16 d'octubre llicència d'obres per a construir l'edifici Walden.

Tenint en compte els edificis industrials que ja hi ha a la zona, la Comissió d'Urbanisme de Barcelona aprova l'any 1973 el Pla parcial del polígon del sud-oest. Veu la llum el primer número de la revista *Información Municipal San Justo Desvern*, editada per l'Ajuntament.

L'any 1974 es renova el consistori i s'escullen sis nous regidors segons el procediment vigent: dos pel terç familiar, altres dos pel terç sindical i els dos restants pel terç corporatiu. Amb la jubilació de Bartomeu Fajardo desapareix de Sant Just la figura del sereno.

Any 1970: la Secció es va consolidant

En començar l'any 1970, la Secció té 215 socis reals. Oportunament convocada, la primera activitat important d'aquest any és l'assemblea de socis, celebrada el mes de gener. Un dels principals temes tractats és la renovació de la Junta. Per acord dels assistents, Fulgenci Baños és reelegit com a president i Joaquim Carbonell és el vicepresident. Un detall a destacar és la incorporació a la Junta d'elements joves, pertanyents a promocions posteriors a la que l'any 1964 havia protagonitzat l'inici de la tercera època de la SEAS. Els socis Joan Baptista Pi (disset anys), Joan Faneca (divuit) i Lídia Camps (quinze), integrants d'aquestes noves promocions, passen a assumir càrrecs dins la nova Junta.

Es decideix suprimir algunes activitats que havien estat tradicionals de la SEAS, però que els darrers anys havien anat patint un greu declivi per manca de participació. És el cas dels certàmens literaris i dels concursos de pintura i dibuix, que aquest any es deixen definitivament de celebrar. El concurs de fotografia, però, és una excepció, i la nombrosa participació ho demostra. En l'edició d'aquest any 1970, que ja és la catorzena, arriben a presentar-s'hi fins a 110 fotografies.

Una activitat realitzada en el local i que causa furor entre la major part dels socis és el ping-pong. Tal és el grau d'afició que desperta, que fins i tot es parla de crear un equip i jugar una lligueta.

Els escacs també atrauen un gran nombre de socis, que acostumen a jugar amb els taulers de la Secció d'Escacs de l'Ateneu, que dirigeix Josep M. Bas, i que és a la planta de dalt, juntament amb la biblioteca. En vista de l'èxit que també té aquest esport sedentari, es prepara i se celebra també un campionat interior³.

El grup juvenil d'alta muntanya al cim del Tàga, el febrer del 1970. D'esquerra a dreta: Jaume Aloy, Josep Gil, Joan Urpinell, Felip Linares, Toni Obiols i Dolors Cardona. Fotografia feta per Rafel Malaret Julià.

La sòcia de l'entitat Esther Peruga d'un temps ençà participa en uns curssets de català que s'imparteixen a Cornellà, la qual cosa li permet establir contacte amb els membres de la Unió Excursionista de Catalunya (UEC) d'aquella localitat, cosa que afavoreix l'acostament entre ambdues entitats. Casualment, els socis de la UEC pertanyen majoritàriament al gènere masculí, mentre que a la SEAS hi ha un contingent considerable de noies⁴.

La primera activitat conjunta amb els membres de la UEC de Cornellà té lloc al febrer, pels voltants de la Candelera, i consisteix a anar al massís de Sant Llorenç del Munt a recollir el pessebre que la SEAS havia instal·lat poc abans del Nadal anterior dalt del cim del Montcau.

No cal aclarir que la motivació subjacent d'aquesta sortida és, evidentment, flirtejar, activitat a què es llancen de cap gairebé tots els assistents a la sortida, fins a tal punt que el pessebre recollit queda oblidat a l'estació de Terrassa sense que ningú se'n adoni fins a l'arribada a Sant Just, i cal tornar-hi la setmana següent a buscar-lo.

Poc després es fa una altra sortida conjunta al massís del Garraf-Ordal, per a recollir el pessebre que la UEC havia instal·lat al coll d'Ardenya. Previnguts tots pel que acabava de passar, aquest cop el pessebre torna sense problemes a la seu de la seva entitat originària.

Durant el mes d'abril, i des del Butlletí, es produeix un primer intent de contacte, sense resultats positius, amb el grup d'espeleòlegs que s'ha format fa cosa d'un any en l'entorn dels escoltes⁵.

Una activitat iniciada quatre anys abans i que amb el temps s'ha anat situant entre les que sobresurten en la Secció, és la Marxa de Regularitat. El 19 d'abril d'aquest any té lloc la seva cinquena edició, la qual cosa permet considerar la seva consolidació i projecció com una realitat. El recorregut d'aquest any va des de Sant Feliu de Codines fins a Castellar del Vallès, i un detall digne de ser esmentat és que de les 29 parelles inscrites, 11 són de Cornellà i d'Esplugues. Els guanyadors d'aquesta edició foren els cornellanencs Pere i Natatxa. El pressupost per a participar en aquesta marxa havia estat de 60 pessetes per persona, més 20 pessetes per parella en concepte de drets d'inscripció: tot un detall indicatiu de quin era el cost de la vida de l'època, en un any en què el salari mínim interprofessional era de 136 pessetes diàries.

El creixent interès d'alguns socis per l'alta muntanya, activitat de la qual ja s'havien fet algunes sortides, motiva aquest any la participació en un curset sobre aquesta especialitat i la posterior constitució formal d'un grup d'alta muntanya dins la SEAS.

Continuant amb la tradició encetada l'any anterior, aquest estiu té lloc la segona edició del campament social. L'indret escollit enguany és Vilada, al Berguedà, i hi participen 40 assistents.

Oberts a la participació en activitats d'àmbit federatiu, membres de l'entitat participen en la XXXV Marxa de Regularitat de Catalunya, així com en la XXV Marxa Nocturna d'Orientació, que organitza la UEC.

Es produeix una reestructuració de les seccions infantil i juvenil, amb una programació estable d'activitats al llarg de tot l'any. Els monitors de la secció infantil són Montse Uson, Ramon Celma, Manuel Ripoll i Jaume Campreciós, amb l'activa col·laboració de Miquel Vivés, mentre que de la secció juvenil se n'encarreguen Joan Urpinell i Gaspar Orriols.

Aquest any té lloc la primera travessa del grup juvenil d'alta muntanya, des de Sant Maurici fins a Arties, passant per l'estany Llong i els pics de Comaloforno i Montardo, amb la participació, entre altres, de Felip Linares, Rafel Malaret, Pere Costa, i Joan Urpinell com a monitor.

Al cim del Comaloformo, el juliol de 1970, en el decurs de la primera travessa del grup juvenil d'alta muntanya. D'esquerra a dreta: Jaume Aloy, Rafel Malaret Julià, Joan Urpinell, Felip Linares i Avel·lí Esparza. Fotografia de Pere Costa.

Donant prova de la mentalitat oberta que sempre ha caracteritzat l'entitat, en el si de la SEAS, el doctor Doménech dona dues xerrades sobre sexualitat especialment adreçades als joves.

Aquest mateix any veu la llum la que probablement és la primera de les publicacions monogràfiques editades per la SEAS. Es tracta d'un treball de Fulgenci Baños, president de l'entitat, que duu el títol de *Sobre un estudi hidrològic de Sant Just*. Tot i la seva modesta presentació (portada i cinc pàgines impreses amb ciclostil), el seu rigor constitueix un precedent i un exemple en la posterior tradició d'investigacions locals, especialment pel que fa al tema de les mines d'aigua, de l'existència de les quals aquesta ha estat la primera notícia per a molts.

Durant els mesos de novembre i desembre, diversos socis participen en un curset d'introducció a l'espeleologia especialment adreçat als membres

de la SEAS, que és impartit pel grup d'espeleòlegs santjustencs que ara estan enquadrats dins de la Secció d'Investigacions i Recerques Subterrànies (SIRE) de la UEC de Cornellà.

Cal dir que aquests contactes dels membres de la SEAS amb el món de l'espeleologia no són els primers ni els únics; és de destacar la tasca duta a terme pel consoci Lluís Ramban, que, a títol individual, és també membre de l'Equip de Recerques Espeleològiques (ERE) del Centre Excursionista de Catalunya, amb el qual ha participat en anys anteriors en l'estudi de diverses cavitats de la Cerdanya, i que aquell any ho fa en l'operació «Falconera-70», al Garraf.

Les darreres activitats del 1970 són la tradicional edició de l'«Operació ampolla» –activitat de finançament en què es recullen casa per casa les ampolles buides de cava (llavors encara anomenat xampany) i després d'haver-les emmagatzemat a «can Tubella», es porten a les caves Blancher per canviar-les per caixes d'ampolles plenes i per una part en metàl·lic–, i la col·locació del pessebre, que enguany s'instal·la al cim del Puigllançada (el Berguedà).

Darrerament s'ha anat fent palès el fet que hi ha una part, de moment encara no gaire nombrosa, dels membres de la Secció que no practica el muntanyisme com seria d'esperar en una entitat que és precisament excursionista. Aquesta acusada manca de participació d'un sector no fa, però, decaure l'ambient social, ja que es pot dir que tots, al marge del seu nivell de compromís amb la SEAS, hi han trobat la seva colla. L'activitat muntanyenca en conjunt no se'n ressent i, com sempre acostuma a passar, es manté viva per l'empenta d'una minoria incombustible.

Any 1971: l'any de la incorporació del GERP

Com ja comença a ser tradicional, el dia 6 de gener té lloc el partit de futbol de Nadal entre dos equips de socis de l'entitat. Aquests partits, poc després fixats per al dia de Sant Esteve, foren generalment jugats per part de pràcticament els mateixos elements que els havien originat. Van començar a jugar-se enfrontant barbuts (*look* llavors molt en voga) contra afaitats. Pocs anys després, la confrontació seria de solters contra casats; més endavant, de casats amb fills contra casats que encara no en tenien, i després, de casats amb fills mascles contra casats amb filles... i així fins a arribar als temps actuals, en què encara es juga, ara ja amb la participació de fills i amics, per a poder mantenir aquesta tradició tan arrelada.

El dia 7 de febrer té lloc, amb 37 assistents, una nova assemblea general de socis, en què es renova la Junta, a la qual entren a formar part una munió d'elements dels que fins ara havien estat considerats com a juvenils. Els elements més destacats d'aquesta nova Junta són Daniel Cardona (vint-i-dos anys), Josep Àngel Domínguez (vint-i-tres), Jordi Cortès (dinou), Albert Cortès (divuit) i Pere Orriols (disset). En aquesta assemblea, Gaspar Orriols (vint-i-un), Joan Urpinell (vint-i-un), Daniel Cardona i Jordi Gironès (vint-i-tres), que fins aleshores havien estat els monitors del grup juvenil, manifesten que pràcticament aquest grup ha deixat d'existir, ja que els que havien estat els elements juvenils, actualment són, de fet, els membres actius de la Secció i practiquen l'excursionisme d'una manera autònoma, sense necessitat de monitors.

Davant el creixent interès de molts socis pel ping-pong, que ja ve de lluny, s'acorda la compra d'una nova taula, que queda instal·lada al local social, on se

Dia 1 de maig de 1970. Sortida conjunta d'espeleologia a l'avenc del Caietà (Garraf) dels nous membres de la secció procedents de la UEC de Cornellà amb el GERP, que poc després també s'integraria a la SEAS. D'esquerra a dreta: Miquel Àngel Jiménez, Juli Ochoa, Francesc Garrigós, Ricard Garcia i Joan Garcia.

celebra un nou campionat d'aquesta especialitat durant els mesos d'octubre i novembre. Però com que l'embalum d'aquella taula, el fet que estigui situada al bell mig del pas, així com la cridòria i l'enrenou dels jugadors i espectadors de les partides, dificulten qualsevol altre tipus d'activitat en el local, amb l'autorització prèvia de la Junta de l'Ateneu es decideix traslladar-la al local del cinema, cosa que es fa realitat a finals d'aquest any, alhora que es parla de jugar l'any següent una lliga en aquest nou emplaçament.

Durant la Setmana Santa, i plantejada com a activitat social, es fa una travessia per l'Alta Garrotxa, en el decurs de la qual es va entrevistant la gent. La informació recollida genera una publicació interna en què s'estudia la comarca, la seva gent, la problemàtica d'infraestructures, especialment pel que fa a comunicacions i serveis, i el despoblament que tot això ocasiona.

El 9 de maig té lloc la sisena edició de la Marxa de Regularitat, en la qual participen 30 equips, i que enguany es fa pel massís de l'Ordal, des de Vallirana fins a l'ermita de Bruguers, a Gavà.

Membres de la SEAS participen en la XXV Marxa Nocturna d'Orientació que organitza la UEC i que té lloc al Montseny. L'equip més ben classificat, un modest quinze lloc, era format per Felip Linares, Pere Orriols i Joan Urpinell.

També aquest any, el 17 de juliol, s'organitza la primera Marxa Nocturna per azimuths, per la serra de Collserola, als voltants de Sant Just, en la qual participen dotze equips. Aquesta interessant activitat, però, no arribarà a assolir el grau d'arrelament d'altres i aviat deixarà de convocar-se.

És aquest any quan es produeix la incorporació a la SEAS del Grup Espeleològic Rats Penats, també conegut pel seu acrònim GERP. Aquest grup, que s'havia originat uns tres anys abans en el si de l'Agrupament Escolta Martin Luther King, i que duia una dinàmica operativa pròpia, en aquells moments estava integrat en la UEC de Cornellà i era format per Josep Nicolás, Juli Ochoa, Miquel Àngel Jiménez, Jesús Jiménez, Pere Cañellas, Josep Maria López, Daniel Gros i Josep Àngel Domínguez, entre altres. Tot just aquell estiu els espeleòlegs santjustencs acabaven d'explorar la cova de Mairuelegorreta, al massís del Gorbea (Àlaba), considerada en aquells moments com la segona cavitat espanyola pel que fa al recorregut. Fruit d'unes converses entre Gaspar Orriols i Joan Urpinell, per part de la SEAS, i de Josep Nicolás i Juli Ochoa per part del GERP, es va arribar a l'acord que podria ser beneficiós per a totes dues parts que les activitats d'aquell grup d'espeleologia es realitzessin en el si de la SEAS, amb la qual gairebé tots els membres del GERP mantenien ja

Campament infantil de 1972 a Castellfollit de la Roca (la Garrotxa). D'esquerra a dreta, ajupits: Rosa Oliveras, Montserrat Farràs, Jaume Sánchez, Francesc Turón, Núria Rajadell, Pep Grande, Roser Iglesias, Montserrat Solans, Fina Faneca, Anna Iglesias, Dolors Cardona i Ernest Colom. Drets: Josep Lluís Gil, Montserrat Fisas, Jordi Obiols, Joan Solans, Montserrat Rajadell, Maria Rosa Colom, Carles Linares, Jordi Fontova, Marcel Canals, Xavier Montón, Carme Malaret, Rafael Gil, Pere Orriols Tubella, Toni Santesteban i Marta Malaret.

personalment una cordial relació, i fins i tot, alguns elements joves de la SEAS, com Lluís Navarro i Miquel Àngel Rañé, ja havien participat en diverses ocasions en les activitats del GERP⁶. Fruit immediat d'aquesta integració és que Josep Àngel Domínguez els representi a la Junta de la SEAS i que comencin les col·laboracions del GERP en el butlletí de l'entitat. Poc després seguirien diverses sortides divulgatives per als membres de la SEAS que manifestessin interès per conèixer una mica aquesta nova activitat.

De l'1 al 10 d'agost té lloc el tercer campament social d'estiu, que aquest any es fa a Joanetes, amb molta participació, entre la qual s'ha de destacar l'assistència dels nous amics cornellanencs. Dins el marc d'aquest campament, el dia 5 es puja al cim del Puigsacalm.

També, com cada any, es convoca el ja tradicional concurs fotogràfic, en el qual s'hi presenten 164 fotografies, la qual cosa es podria considerar tot un èxit, ja que l'increment del percentatge de participació ha estat de gairebé un 50% respecte de l'any anterior. La llàstima, però, és que d'aquests participants ben pocs són santjustencs, i la major part dels premis se'n van a d'altres localitats, la qual cosa ens dóna idea de l'amplia projecció assolida per aquest certamen i, alhora, de l'escassa voluntat de participació local.

Davant l'èxit de participació popular assolit l'any anterior en la primera edició de les Festes de Tardor, l'Ateneu n'emprèn la segona edició, en la qual els membres de la Secció participen entusiàsticament. Un dels actes d'aquestes festes, organitzat íntegrament per la SEAS, és la Gimcana Macrotònica, que, durant tot un matí mobilitza gran part del jovent local i posa gairebé tot el poble cap per avall amb les seves proves.

La secció d'alta muntanya, encara que no gaire nombrosa, és força «pencaire», i al llarg de l'any ha anat fent diverses sortides als Pirineus. Per enriquir els coneixements al respecte, membres de la UEC de Cornellà imparteixen una conferència sobre el material imprescindible per a la pràctica d'aquest tipus d'activitat.

Amb motiu del mil·lenari de l'abat Oliba, i fent-se ressò de la iniciativa encetada pel Centre Excursionista de Catalunya, la SEAS organitza a partir de novembre una sèrie de xerrades a càrrec de Magí Travesset i de sortides temàtiques coordinades per Daniel Cardona, en relació amb aquesta figura històrica. Aquesta activitat pot ser considerada com la precursora dels posteriors cicles de sortides amb autocar.

A finals d'aquest any, i tot seguint les orientacions de Fulgenci Baños, alguns membres del GERP, en estreta col·laboració amb els seus companys de la SEAS, comencen l'estudi sistemàtic de les mines d'aigua del nostre terme. Els primers treballs topogràfics seran realitzats durant el mes de novembre per Juli Ochoa, Felip Linares i Pere Costa. Aquesta tasca, assumida poc després només pels espeleòlegs, tindrà una durada de més de vint anys, i veurà la seva culminació en el llibre monogràfic sobre aquest tema publicat l'any 1995 conjuntament pel GERP i el Centre d'Estudis Santjustencs.

Aquest any, el servei militar reclama molts dels elements que constituïen els pilars de la Secció. Per aquesta raó són baixes momentànies Gaspar Orriols, Joan Urpinell, Frederic Planas i Manuel Ripoll, entre altres. La pèrdua, encara que transitòria, d'aquesta sèrie d'elements actius, unida a l'increment

Dia 26 de desembre de 1972. El ja tradicional partit de futbol de Sant Esteve entre dues formacions de socis de la SEAS. D'esquerra a dreta i en primer terme: Josep Lluís Gil, Pere Orriols Tubella, Jaume Casanovas, Rafel Malaret Julià, Francesc Castillo, Antoni Simó i Pere Aceitón. En segon terme: Daniel Cardona Rigau, Gaspar Orriols, Joan Faneca, Jordi Cervantes, Francesc Fàbregas, Miquel Casanovas, Asensi Iborra, Joan Malaret, Lluís Bullich, Josep Gil, Antoni Malaret Julià i Albert Cortès (Foto: Arxiu SEAS).

espectacular dels membres poc o gens participatius ja detectats l'any anterior, causa una certa alarma entre els sectors que treballen per mantenir l'esperit excursionista de l'entitat. En aquest sentit és molt significatiu l'article titulat «No! a l'estancament» que escriu Daniel Cardona en el butlletí número 64, en què fa un crit d'alerta sobre l'allunyament actual que es pateix respecte del sentit cultural inicial de l'excursionisme, alhora que llança una autèntica diatriba contra els elements ociosos⁷. No deixa de ser simptomàtic que en aquest mateix butlletí, de les dotze pàgines de què consta, a part de la que correspon a l'esmentat article, només es parli de muntanyisme en dues, i en una altra, d'espeleologia.

Any 1972: es comencen a manifestar noves inquietuds

La SEAS comença l'any amb el mateix esperit dominant d'apatia amb què havia acabat l'anterior, Encara hi ha, però, bastants socis, a més de Daniel Cardona, que també clamen perquè la SEAS recuperi el tarannà que seria de desitjar. Tal és el cas dels escrits pràcticament consecutius dels redactors del butlletí Jordi Gironès⁸ i Joan Faneca⁹.

Són molts els membres de la SEAS que ja ni tan sols es troben en el local de l'entitat, sinó que prefereixen fer-ho a la Llar del Soci, situada en un annex del cafè, en la qual pràcticament mai no s'arriba a parlar de muntanya, i són altres temes com ara la música del moment o els espectacles, però molt especialment la política, en què més d'un està implicat, els que mereixen l'atenció d'aquest grup, conegut com «els de dalt», en contraposició amb els que encara treballen pel muntanyisme i freqüenten el local de l'entitat, que són coneguts com «els de baix».

A finals de març se celebra l'assemblea de la SEAS, en la qual es renova la Junta. Fulgenci Baños torna a ser reelegit com a president, càrrec que exercirà –fidel al seu convenciment que cal deixar que la Secció vagi madurant per ella mateixa– d'una manera pràcticament honorífica. L'autèntic president *de facto* serà el vicepresident entrant, Daniel Cardona. La voluntat d'integració del GERP dins de la SEAS és una realitat, i queda reflectida en el fet que tres dels seus membres, Miquel Àngel Rañé, Francesc Parra i Juli Ochoa, passen a formar part d'aquesta nova Junta.

El *Diario de Barcelona* publica, gairebé íntegrament, el treball realitzat l'any anterior sobre l'Alta Garrotxa i el seu despoblament. Probablement esperonats per aquest fet, i amb el desig de continuar en la línia iniciada l'any anterior, durant la Setmana Santa, s'aprofita la travessa que es fa de la serra del Boumort per a entrevistar els habitants d'aquelles feréstegues terres, amb la idea de confeccionar un treball anàleg al ja fet sobre l'Alta Garrotxa. També aquesta mateixa Setmana Santa, els membres del GERP, comptant amb la col·laboració, la companyia i l'assessorament de Fulgenci Baños, elaboren el catàleg espeleològic de Castellar de n'Hug, explorant i aixecant la topografia de vuit cavitats. Lamentablement, potser per motius econòmics o més probablement per causa de l'ambient general que es vivia a la Secció, tots dos estudis quedaren al calaix.

*Marxa de Regularitat
de 1972, de Gallifa a
Castellterçol. D'esquerra
a dreta, asseguts:
Marta Malaret, Manuel
Fontova, Carles Linares i
Rafel Malaret Julià.
Sobre el campanar,
Dolors Cardona, Francesc
Castillo i Albert Cortès.*

Els infantils també surten aquesta Setmana Santa, i del 30 de març al 3 d'abril fan el seu campament a Castellfollit de la Roca.

La setena edició de la Marxa de Regularitat, organitzada per Fulgenci Baños i Jaume Campreciós, té lloc el 7 de maig als cingles de Gallifa, entre les localitats de Gallifa i Castellterçol.

Un equip format pels socis Felip Linares, Salvador Pérez i Daniel Cardona participa aquest any en el tradicional Rally d'Alta Muntanya que organitza el Centre Excursionista de Catalunya, i que aquest cop se celebra durant tres dies a la vall de Pineta, amb ascensions a diversos cims del massís del Mont Perdut. En aquesta prova, l'equip de la SEAS aconsegueix guanyar una de les vuit medalles d'or que s'atorguen.

Cap a mitjan juny es produeix el fenomen de «la torre». A partir d'una iniciativa de Francesc Fàbregas, que volia disposar d'un lloc adequat per a

instal·lar-hi el seu laboratori fotogràfic, tot un sector dels socis, entre els quals predominaven «els de dalt» havia començat a parlar sobre la conveniència de disposar d'un lloc de reunió propi, fora de l'hipotètic encotillament que es podia tenir dins de l'Ateneu. Es va aconseguir el desitjat local, una torre situada al carrer d'Hereter, entre el carrer Major i la Carretera, per la qual es pagava un lloguer molt raonable. Durant el mig any llarg de vida que va tenir la torre com a seu d'aquest grup, es va notar, i molt, la deserció dels seus components, especialment a la Llar del Soci, que ara es trobava gairebé sempre deserta.

Deixant de banda momentàniament la pràctica espeleològica, tres membres del GERP, juntament amb altres dos amics membres de l'Agrupament Escolta Martin Luther King, el 17 de juliol pugen al cim de l'Aneto. Aquesta ascensió troba la continuació en la del proper pic de Posets, efectuada per dos dels membres del GERP, els germans Miquel Àngel i Jesús Jiménez, tot tornant del pic anterior.

Aquest estiu hi ha dos campaments: el dels infantils, que es fa a Sant Llorenç de Morunys del 5 al 14 d'agost, i el dels «grans», al qual assisteixen cinc membres, que té lloc al pla de Boet, a la Vall Ferrera, en què s'aprofita per a fer ascensions a la Pica d'Estats i a la Pica Roja, entre altres cims de la regió.

Diversos membres de la secció d'alta muntanya i del grup d'espeleologia comencen a interessar-se per l'escalada i les seves tècniques, ja que ambdós grups consideren que és un complement interessant en les seves respectives especialitats. És així que es comença a fer tot un seguit de sortides pràctiques a les Escletxes del Papiol, Sant Andreu de la Barca i Montserrat. Fins i tot s'arriba a equipar una via a Sant Just, concretament a l'abandonada Pedrera «Loli», situada darrere de can Vilà.

Es participa en la tercera edició de les Festes de Tardor, muntant un concurs fotogràfic de temàtica local, l'organització del qual és duta a terme per Francesc Fàbregas i Lluís Ramban.

Aquest any la Federació Catalana de Muntanyisme assumeix la tasca d'establir una xarxa de senders de gran recorregut, tot seguint una iniciativa europea d'abast continental. Amb l'ajut dels centres excursionistes catalans es comença a definir el que serà la xarxa de senders de gran recorregut a casa nostra. Fulgenci Baños, president de la Secció, hi participa activament des del primer moment com a membre integrant del Comitè Català de Senders.

Cap a finals d'aquest any, alguns socis manifesten la seva animadversió envers el GERP i envien un escrit al butlletí; creuen que els espeleòlegs participen poc en la vida de la Secció i critiquen el seu interès per la compra de

Cim del Pa de Sucre, en l'ascensió feta durant el campament social d'alta muntanya a la vall de Boí, a l'estiu de 1973. D'esquerra a dreta: Pere Pascual, David García, Jaume Franco, Daniel Cardona, Miquel Fuentes, Joan Campreciós, Maria Pia Marzo, Francesc Garrigós, Albert Cortès, Dolors Cardona, Felip Linares i Francesc Castillo.

material per a la seva activitat. Aquest escrit és rebutjat pel conjunt de l'equip de redacció en tractar-se d'un anònim. Poc després d'aquest se n'envia un altre, aquest cop fet i signat per dos dels membres de l'equip de redacció, i és publicat¹⁰. L'escrit en qüestió és, però, totalment rebut per la Junta de la SEAS en un manifest que es fa arribar als socis juntament amb el butlletí on es publica. Com a conseqüència d'aquests fets es produeix la dimissió dels dos redactors i la baixa definitiva de la SEAS d'un d'ells.

Jordi Cortès, soci alhora de la SEAS i de l'Ateneu (com sempre ha calgut que sigui, segons diuen els estatuts de l'Ateneu), publica en el darrer butlletí de l'any un punyent article titulat *SEAS o Ateneu*, en el qual planteja i exigeix la regularització d'un tema molt delicat que fins aleshores havia estat sistemà-

ticament negligit: el fet que, en contra del que està establert estatutàriament, una gran part dels membres de la Secció Excursionista no són socis de l'Ateneu, i, per tant, no satisfan les oportunes quotes, en detriment dels interessos de l'entitat mare¹¹.

Amb l'«Operació ampolla», organitzada aquest any per Felip Linares i Gaspar Orriols, que afortunadament ha pogut tornar ja del servei militar, i la col·locació del tradicional pessebre nadalenc a la serra d'Ensija, es clou l'any, tot enviant als socis una felicitació dissenyada per la consòcia Teresa Faneca.

Any 1973: els elements actius es comencen a quedar sols

Sense gaire assistència, el 21 de gener té lloc l'assemblea general, en què Fulgenci Baños és escollit novament com a president i Antoni Simó com a vice-president. Es discuteixen els diversos problemes que té plantejats la Secció, tals com la manca de nens. Els pocs que hi ha estan a punt de passar a juvenils, i això podria arribar a ocasionar el tancament de la secció infantil; a fi d'evitar-ho, es proposa d'obrir-se a les diferents escoles de Sant Just per iniciar els seus alumnes en l'excursionisme. Un altre tema que es tracta és el que s'havia plantejat a finals de l'any passat sobre la necessitat de regularitzar la situació d'aquells socis de la SEAS que encara no ho són de l'Ateneu, i s'acorda estudiar aquest delicat tema juntament amb altres seccions de l'entitat mare en les quals també es dona aquest fenomen. Els nous vocals de cultura i muntanya, Jordi Pérez i Rafel Malaret, demanen ajuda i conviden els interessats a participar activament en el butlletí.

El GERP alterna les seves tasques d'exploració amb les de difusió. Així, juntament amb l'exploració d'avencs d'envergadura considerable, com ara Llambrics (Garraf), la Febró (el Priorat) o Esquirols (l'Ordal), realitzada durant els mesos de gener i febrer, també fan, l'11 de febrer, una sortida de divulgació, destinada als companys de la SEAS, a l'avenc d'en Roca (l'Ordal) amb 18 participants. Aquesta tasca de difusió és continuada poc després en un curset d'iniciació a l'espeleologia que, a petició dels seus caps, s'imparteix als escoltes d'Esplugues. El ritme d'exploracions no decau, i se segueixen visitant avencs en la línia dels anteriors, tals com la Ferla (Garraf) o l'Arcada Gran (l'Ordal), per finalitzar aquest primer trimestre de l'any amb l'exploració de l'avenc Montserrat Ubach (el Solsonès), considerat en aquell moment com el més profund de Catalunya.

Des de març, i per acord de la Junta, a la capçalera del butlletí de l'entitat, juntament amb la Secció Excursionista de l'Ateneu Santjustenc, adherida a la

Federació Catalana de Muntanya, també hi figura el GERP, Grup d'Espeleologia Rats Penats, adherit al Comitè Catalano-Balear d'Espeleologia¹².

Els integrants del grup que practica alta muntanya es preparen a consciència, i aquest any s'inscriuen, primer a un curset sobre aquesta especialitat que s'imparteix al Centre Excursionista de Catalunya, i després a un altre de tècnica alpina, organitzat per l'ENAM (Escola Nacional d'Alta Muntanya), en el qual tenen com a instructors alpinistes de renom com Jordi Pons o Manuel Anglada.

Aquesta Setmana Santa els diversos grups de la SEAS tenen activitats. D'un cantó, es torna a fer una travessa pel massís del Boumort, en què es reprenen les investigacions començades l'any anterior, que, ara sí, seran finalment publicades en un fullet que es distribuirà entre els socis. El GERP es desplaça a la localitat càntabra de Ramales de la Victoria, on exploren la Cueva de Cullalvera. Ambdós grups, els del Boumort i els de Cantàbria, coincideixen breument a Lleida durant la tornada, i aprofiten per a intercanviar les respectives experiències. El grup dels infantils també surt amb un campament a Fontmartina (Montseny).

Campament d'alta muntanya a Llosars, l'any 1974. D'esquerra a dreta: Jaume Franco, Marga Riera, Toni Santesteban, Jordi Obiols, Maria Pia Marzo, Francesc Garrigós, Pere Pascual, Montserrat Sala, Daniel Cardona, Carles Linares i Joan Campreciós. Fotografia feta per Pere Aceitón.

El 6 de maig té lloc la ja tradicional Marxa de Regularitat, que enguany transcorre per l'Alt Penedès, des de Pontons fins a les Dous, amb la participació de 22 parelles. Un detall a destacar és que en les tres primeres parelles classificades es troben elements procedents de la UEC de Cornellà: tot un exemple de la ràpida integració d'aquests nous companys i de la saba que van aportar a l'entitat.

A començaments de juny es fa una travessa d'alta muntanya pel Ripollès, des de Núria fins a Setcases, amb nou participants, i a finals del mateix mes, se'n fa una altra, en la qual participen onze socis, de Setcases a Sant Miquel de Cuixà, amb una ascensió al cim del Canigó. En aquestes mateixes dates, els membres del GERP, acompanyats per membres de la secció de muntanya, visiten el Graller Gran del Corralot, al Montsec d'Ares (la Noguera), on hi ha la sala subterrània més gran de Catalunya.

Arriba l'estiu, i també una nova edició del campament social, que aquest any i per segon cop és d'alta muntanya. S'acampa a la vall de Boí, al costat de l'estany de Travessani, i des d'allà es fan ascensions als principals cims de la rodalia, tals com els Bessiberri, el Comaloforno, les agulles de Travessani, el Montardo i el Contraix. El grau de participació és enguany sensiblement més alt que el de l'any anterior, amb 18 assistents, entre els quals cal esmentar per primer cop Pere Pascual, que tot just havia deixat de jugar a bàsquet i empenia en aquell moment la seva carrera muntanyenca, que el portaria a ascendir a tots els cims d'altitud superior a tres mil metres de tota la serralada pirenaica.

Els membres del GERP també aprofiten l'estiu per a fer sortides a cavitats situades en zones més llunyanes del que és el seu àmbit habitual, i així visiten, durant el mes de juliol la cova de Sant Francesc, prop d'Alacant, i la Cueva del Reguerillo, de gran recorregut i notable interès paleontològic, que està situada a Patones, província de Madrid, i durant el mes de setembre exploren la cova d'en Gorner, a Vilafranca de Conflent.

Engrescats per les possibilitats de continuació que ofereix l'estudi hidrològic de Fulgenci Baños, un grup de socis, format per Dolors Cardona, Albert Cortès i Rafel Malaret, entre altres, inicia, paral·lelament al que van fent els companys del GERP, un estudi de les mines d'aigua de Sant Just, i se centra especialment en els seus aspectes etnològics. Fruit d'això és l'enregistrament d'una entrevista a Sebastià Farràs, molt rica en informació sobre el desaparegut ofici de minaire¹³.

Al pic de Tempestats l'any 1974. D'esquerra a dreta: Pere Pascual, Francesc Garrigós, Daniel Cardona, Maria Marzo, Jaume Franco, Antoni Santesteban, Jordi Obiols i Joan Campreciós. Fotografia feta per Carles Linares.

Es participa en les Festes de Tardor amb l'organització d'una gimcana infantil, en la qual prenen part 230 nens de totes les escoles del poble. Un cop finalitzada, els premis són lliurats en el transcurs d'una xocolatada.

Amb el sorteig d'una panera i l'«Operació ampolla», en què es recullen cinc mil ampolles buides de cava, es clouen les activitats d'aquest 1973.

Tot i que aquest any hi ha hagut un volum considerable d'activitats en la Secció, cal reconèixer que han estat dutes a terme per un sector molt determinat i relativament reduït dels socis. Seguint la tònica iniciada els anys anteriors, hi ha una quantitat respectable de membres de la SEAS que no participen gaire o gens d'aquestes activitats; ara bé, la seva presència, sigui «a dalt» o «a baix», és pràcticament constant, i el caliu que donen a l'entitat no deixa de ser considerable.

Any 1974: dispersió generalitzada

Com cada any, una de les primeres activitats d'importància que es duen a terme és l'assemblea general de socis. En la d'aquest any resalta el fet que és

el quarantè aniversari de la Secció i el desè de la seva darrera època i que cal fer alguna celebració. Es parla de diversos projectes, entre els quals les dues idees que més atrauen són la realització d'una exposició fotogràfica retrospectiva i d'una sèrie d'excursions per a veterans. Fulgenci Baños torna a ser reelegit com a president, i Jordi Farràs és escollit vicepresident. A tall d'anècdota, cal esmentar que un dels temes tractats en aquesta assemblea és la petició presentada per la Junta de l'Ateneu perquè la SEAS participi en el repintat de la Llar del Soci, ja que, a la pràctica, els usuaris gairebé únics d'aquell espai són una part considerable dels seus membres («els de dalt»).

Fulgenci Baños, en qualitat de president de la SEAS, participa activament en el Comitè Català de les Grans Rutes (GR), que a hores d'ara ja té pràcticament definida la que ha de creuar el Principat des de Puigcerdà fins als ports de Beseit. D'altres estan en estudi, especialment la que pot enllaçar amb l'europea GR-7, que ve de França i presenta dues ramificacions, una de les quals s'origina a Suècia i l'altra als boscos de Viena.

Durant el mes d'agost es munten dos campaments d'estiu, el tercer campament d'alta muntanya, que es fa de l'1 al 10 a la vall de Llosàs (Benasc), amb 12 participants que fan diverses ascensions als cims de la zona, gairebé tots de més de tres mil metres, i el campament infantil, que es fa a continuació, de l'11 al 20 a la font de Querol (Campdevàrol), amb l'assistència de 21 nens i 9 monitors.

Aquest any també es participa en les Festes de Tardor, organitzant, juntament amb el Grup d'Esplai Ara Mateix, una gimcana infantil i posterior xocolatada, activitats en què participen 230 nens de tot el poble.

Un controvertit escrit de Vicenç Mascarell, publicat al butlletí número 78, corresponent als mesos de març-abril, aixeca molta polseguera. Comença a parlar del desè aniversari de la SEAS, però passa tot seguit a llançar una autèntica diatriba contra la situació actual de l'Ateneu i la línia que segueix, acusant l'entitat de decadent, tancada, aburguesada, classista i reaccionària, i proposant-ne la transformació radical. La resposta del llavors secretari de l'Ateneu, Antoni Malaret, no es fa esperar, i en el butlletí següent defensa la tasca realitzada al llarg dels anys, alhora que convida tothom a la participació, tot argumentant que si una situació no agrada, no n'hi ha prou amb atacar, sinó que el que cal és participar i promoure propostes alternatives; que llançar invectives és molt senzill, però que l'autèntic mèrit rau a posar-se a fer coses, i fer-les bé; si cal, millor que com s'han estat fent. L'enrenou d'aquesta polèmica afavoreix que se celebri una taula rodona en què s'estudien en detall tots els possibles aspectes d'aquesta problemàtica.

La tendència que s'arrossega, d'allunyament de les activitats pròpies d'una entitat excursionista per part d'un sector cada cop més nombrós dels socis, arriba a quedar netament reflectida aquest estiu. En els butlletins número 80 i 81, corresponents a juliol-agost i setembre-octubre, llevat d'un petit esment de les activitats de muntanya i espeleologia realitzades aquests mesos, es parla exclusivament de temes d'innegable interès local i social, però que no tenen res a veure amb l'excursionisme.

Cada vegada és més gran la polarització que es va deixant sentir entre els socis de la SEAS. D'una banda hi ha un reduït grup d'entusiastes muntanyencs molt voluntariosos que amb una freqüència raonable es dediquen a la pràctica de les activitats pròpies d'una societat excursionista, i que alhora assumeixen

Al cim del Comabona, a finals d'octubre del 1975. D'esquerra a dreta, drets: Obdúlia Grande, Joan García, Abel Gómez, Francesc Garrigós, Marcel·lí Camats, Rafel Malaret Julià, Felip Linares; i ajupits: Lina, Daniel Cardona, Maria Pia Marzo, Dolors Cardona, David García, Teresa Reverter, Pere Aceitón, Maria Mancha i Francesc Castillo. Fotografia feta per Joan Malaret.

pràcticament totes les tasques organitzatives i de representació que la SEAS, com a entitat, requereix. I de l'altra, una considerable quantitat de joves que majoritàriament també són socis, i que, encara que són poc actius, acudeixen gairebé diàriament a l'Ateneu, moguts per afanys múltiples no coincidents en absolut amb els dels anteriors, el principal dels quals és el de la mera relació.

És de destacar, per simptomàtic, l'article publicat al Butlletí número 80 que duu per títol «A por el grupo» escrit pel soci Josep Maria Rañé Blasco, sota el pseudònim d'*Un catalán castellanoparlante*, en què, després de constatar l'existència d'aquests dos grups diferenciats (els muntanyencs i els no muntanyencs) i que les connexions entre uns i altres són més aviat reduïdes, per no dir nul·les, denuncia la sensació general de buit que segons ell es respira, el neguit d'esperar que surti alguna cosa que no acaba de sortir, i proposa que es faci un esforç col·lectiu per eliminar diferències i aconseguir un grup que els pugui fer sortir d'aquella sensació de tedi que diu que se sent en l'ambient.

L'empenya del GERP, molt actiu fins aquests moments, comença a tenir una certa davallada. El servei militar d'alguns dels membres, el casament del president, Josep Nicolás, i la descoberta d'altres activitats esportives com ara el submarinisme o l'esquí, o d'altres caires, com el teatre o la política, fan que disminueixi considerablement la quantitat de les seves exploracions espeleològiques, però no la qualitat i el nivell, que es van mantenint.

Mort de Franco i transició política (1975-1978)

L'any 1975, pressionada per la «Marxa Verda», Espanya abandona a la seva sort la seva darrera colònia, la província del Sàhara, que serà annexionada pel Marroc. Uns dies després, el 20 de novembre de 1975 mor el dictador Francisco Franco. L'any 1976 veu la caiguda, a l'Argentina, del govern de Maria Estela Martínez de Perón, i la instauració d'un règim militar sota la dictadura del general Jorge Rafael Videla. El 1978 mor el papa Pau VI, i és escollit com a successor seu Joan Pau I, el qual mor tot just un mes després i és succeït pel cardenal polonès Karol Wojtyła, que pren el nom de Joan Pau II.

La situació a casa nostra

L'any 1975 comença el Congrés de Cultura Catalana, que durarà fins al 1977. El 20 de novembre mor el general Franco, i Joan Carles de Borbó

Fotografia feta al castell de Queralt el 22 de febrer de 1976, amb motiu d'una excursió del cycle sobre «La terra, el paisatge i l'home a Catalunya», en la qual Joan Ferran Cabestany dona explicacions sobre el paper dels castells a l'epoca medieval.

esdevé rei d'Espanya. L'any 1976 apareix l'*Avui*, primer diari en català des de la caiguda de la República, es produeixen importants manifestacions convocades per l'Assemblea de Catalunya, i l'11 de setembre té lloc la històrica celebració de Sant Boi de Llobregat. Adolfo Suárez succeeix en la presidència del Govern al continuista Arias Navarro. L'any 1977 veu la legalització del PCE i del PSUC, així com d'altres partits polítics d'esquerra que fins aleshores encara eren clandestins. El mes de juny tenen lloc les primeres eleccions generals democràtiques, que porten al govern la coalició de centredreta que lidera Adolfo Suárez. L'onze de setembre té lloc a Barcelona una magna manifestació a favor de l'Estatut d'Autonomia, que arriba a mobilitzar més d'un milió de persones. L'1 d'octubre d'aquest any es produeix el restabliment de la Generalitat de Catalunya, que, a partir d'aquest moment, anirà assumint cada cop més competències. L'any 1978 és el de la promulgació de la Constitució Espanyola, vigent fins a l'actualitat.

El que passa a Sant Just en aquest temps

Les escoles públiques, Canigó i Montserrat, comencen a impartir les primeres classes de català; les privades, Núria i Ateneu, ja feia un quant temps que ho feien. Aquest any, durant l'estiu, queda definitivament acabat l'edifici Walden i els primers inquilins s'hi comencen a instal·lar. El 15 de novembre es constitueix l'àmbit local del Congrés de Cultura Catalana, que durant un parell d'anys treballarà pel retorn de la cultura, les institucions i la identitat catalanes.

L'any 1976 comença a funcionar a Sant Just la primera secció local del sindicat Comissions Obreres, instal·lada de primer en una de les casetes buides de la Sanson, i poc després al carrer de la Creu. La reina Sofia inaugura el Centre Pilot Regional d'Educació Especial. Les indústries santjustenques Vulca, Cusi i altres s'afegeixen a la vaga general de tot el Baix Llobregat. S'inaugura, al Bellsolieg, la plaça de Montfalcone, amb la presència del cor Ermes Grion, d'aquella localitat. La Marxa de la Llibertat arriba a Sant Just, on tenen lloc diversos actes i es llegeixen manifestos donant suport als tres punts de l'Assemblea de Catalunya: Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia. En continuar la seva ruta, els participants, entre els quals hi ha bastants santjustencs, són dispersats amb contundència per la policia. S'inaugura el poliesportiu de la Bonaigua, i al seu costat, les obres del futur institut romanen aturades per problemes econòmics. L'Orfeo Enric Morera enregistra un disc amb el tema «Els segadors»; aquest és el primer cop que es fa d'ençà que es va acabar la guerra.

L'any 1977 ve marcat per les eleccions a les Corts Espanyoles. Durant les campanyes prèvies a les votacions, les formacions polítiques locals fan, per primer cop, els seus mítings de presentació i exposició de programes.

El butlletí *Ateneu*, única publicació local independent, deixa d'aparèixer per voluntat de la Junta de l'Ateneu, entitat que l'emparava. Durant les Festes de Tardor té lloc la primera baixada de karts de coixinets, organitzada per elements pertanyents majoritàriament a l'Agrupament Escolta Martin Luther King. També aquesta tardor, el nostre poble deixa de dir-se oficialment «San Justo» per recuperar el nom que realment li pertoca. Un decret de 6 d'octubre del Consell de Ministres ho ratifica.

Durant l'estiu de 1978, mossèn Ramon Grané, rector de Sant Just, mor a Egipte en el transcurs d'unes vacances. Li succeeix al capdavant de la parròquia Mn. Miquel Alayrach. Continuant la seva brillant trajectòria d'anys anteriors,

Primera part de la travessia del Pirineu (cap Higuier - Salardú. Bivac al port de Larrau (1.577 m), abans de pujar al pic d'Ory, primer cim de dos mil metres des de l'Atlàntic (1 d'agost de 1975). Al fons, la Mesa de los Tres Reyes i el pic d'Anie. D'esquerra a dreta: Daniel Cardona, Rosa Serra, Marcel·lí Camats, Font, Carme Morist (al centre, menjant), Malaquies Zayas (amb gorra), Adelina Carreté (en primer terme, amb casquet), Josep Umbert, Anna Bertran i Margarida Cardona. Fotografia de Lluís Puntís.

l'Hoquei Club Sant Just puja a primera divisió. Amb la intenció que sigui la casa de cultura del poble, l'Ajuntament adquireix la masia de can Ginestar. Durant tot l'any, els antics membres del desaparegut butlletí *Ateneu* han estat treballant en el llançament d'una nova publicació que formarà part, com a secció, de l'Ateneu. El primer número d'aquesta nova revista, que durà el nom de *La Vall de Verç*, veurà la llum el gener de 1979, cloent, tot just, amb la seva aparició, el període que ens ocupa.

Moltes persones durant l'any s'han vinculat a les diverses opcions dels partits polítics locals i preparen les eleccions municipals del 1979. Molts d'ells han canviat la dedicació a les entitats per aquest nou compromís.

La SEAS al llarg de tot aquest període

És un temps de grans canvis; en l'ambient es respira inquietud i apassionament, i això es fa notar, fins i tot, en la dinàmica de la nostra Secció Excursionista.

Quan, al final d'aquest període, entra una nova Junta a la SEAS, Daniel Cardona, el president entrant, agraeix el treball fet i els esforços esmerçats per la Junta sortint, tot reconeixent que «... plegaven, després d'uns anys diríem difícils, sobretot els últims, d'explosió política en què la gent es va dispersar en els diferents partits polítics del poble; així, tota dispersió porta naturalment un empobriment»¹.

Una altra de les causes que, segons el nou president, havia contribuït a dificultar la meritòria tasca de les juntes anteriors era: «El caràcter de foguerada dels santjustencs; de cop i volta tot ho volem fer en un mes i després ens en cansem i, passat uns tres mesos, apa, una altra foguerada en una altra cosa. Ens falta continuïtat i maduresa. Fer noves coses és fàcil, el difícil és mantenir-les. Quantes coses s'han començat i s'han deixat...»².

La presidència de Jordi Farràs (1975-1978)

Any 1975: es recupera el timó

L'any ha començat arrossegant encara en gran part els mateixos trets que han caracteritzat els anys immediatament anteriors, encara que ja es poden veure alguns indicis que s'està gestant un cop de timó que redreci la SEAS cap a una dinàmica més netament excursionista, motiu principal de la seva fundació.

Així, en el butlletí número 83, corresponent a gener-febrer, entre el seu conjunt d'articles de caire marcadament bizantí i temàtica anàloga a la dels que darrerament han ocupat els butlletins de la Secció, trobem dos anuncis prou significatius: un d'ells ens informa sobre un proper relleu de la Junta, amb l'objectiu d'evitar l'estancament i fomentar la participació; l'altre és el de l'inici del primer cicle de conferències i excursions.

La idea havia sorgit durant una sortida al Montsec, realitzada els dies 1, 2 i 3 de novembre de 1974, en què s'entaula una conversa entre Daniel Cardona, Jaume Campreciós i Francesc Garrigós sobre la necessitat de reactivar la SEAS i obrir-la a Sant Just, i és aleshores quan sorgeix la idea de fer xerrades i excursions pràctiques per a explicar coses del nostre país. Daniel

Cardona, l'any 1969, havia fet un curs per a monitors de muntanya al CEC, on havia conegut personatges com Francesc Gurri Serra, Joan Ferran Cabestany, i altres, que després passarien a ser els primers conferenciants a les xerrades que es farien. També es parla de la possibilitat de fer sortides amb autocar, la qual cosa facilitaria de fer travesses entre dos punts diferents. És així com es va començar a gestar la que esdevindrà una de les activitats regulars més prestigioses de la SEAS: els successius cicles temàtics d'excursions amb autocar¹⁴.

Aquest primer cicle, que duu el nom de «La terra, el paisatge i l'home a Catalunya», tindrà una durada de tres anys (del febrer de 1975 al febrer de 1978) i tractarà de temes molt diversos, amb la voluntat de vincular l'excursionisme amb el coneixement del país. La seva tònica serà lligar conferències amb excursions que hi estiguin vinculades temàticament, i s'arribaran a fer en conjunt

Fotografia feta l'estiu de 1976 al cim del Ciarforon (Parc Natural del Gran Paradiso). D'esquerra a dreta, drets: Felip Linares, Pere Pascual, Francesc Garrigós, Maria Marzo i Marcel·lí Camats entre dos muntanyencs austríacs; ajupits: Joan Campreciós, Daniel Cardona i un tercer muntanyenc austríac.

divuit xerrades impartides pels més prestigiosos especialistes de cada tema, les quals seran complementades amb vint-i-cinc sortides arreu de Catalunya. Cal esmentar les xerrades fetes per Joan Ferran Cabestany i Josep Nuet, per la seva implicació en el futur de les conferències amb excursions¹⁵.

Al mes de febrer té lloc l'assemblea general ordinària de la Secció, en la qual Fulgenci Baños, que n'ha estat president des de la represa, deixa el càrrec, que passa a ser ocupat per Jordi Farràs, al capdavant d'una nova Junta de marcat caire muntanyenc. Una de les primeres propostes del nou president, feta en aquesta mateixa assemblea és proposar que Fulgenci Baños sigui nomenat president honorífic de la SEAS, cosa que és acceptada per unanimitat.

Segueix la disminució de l'empenta del GERP, començada a detectar l'any anterior. No obstant això, encara fan algunes exploracions d'una certa envergadura a Cantàbria i al massís del Montgrí.

Aquest estiu, i durant vint-i-sis dies, Daniel Cardona i Marcel·lí Camats, juntament amb membres del Centre Excursionista de Catalunya, realitzen la primera meitat de la travessia integral del Pirineu, des del cap Iger, al Cantàbric, fins a Salardú, a la Vall d'Aran.

La idea motriu d'aquesta travessa, i la de la segona part, fins a l'Albera, a realitzar properament, és seguir la guia *Haute Randonnée Pyrénéenne*, escrita per Georges Véron i publicada deu anys abans per Éditions Randonnées Pyrénéennes, sota els auspicis del Club Alpin Français, i confeccionar una nova guia en català, tot millorant l'anterior amb l'actualització de dades fruit de les experiències obtingudes en el transcurs d'aquesta travessia¹⁶.

Una conseqüència directa de la consolidació progressiva de la tendència que cerca redreçar la trajectòria de la SEAS és la crisi que llavors pateix el butlletí. Els membres de la taula de redacció dimiteixen, després de reconèixer que el butlletí havia arribat a ser més que un mitjà d'expressió d'una secció, i de constatar que darrerament l'activitat pròpia de la SEAS, l'excursionisme, havia rebut un fort impuls per part dels que sempre havien volgut que l'entitat tornés a ser un centre exclusivament excursionista, i creen una nova publicació, de temàtica més àmplia, amb el títol *Ateneu*¹⁷, deixant el butlletí de la SEAS a aquells que se'n vulguin fer càrrec¹⁸.

Després d'aquesta dimissió, el butlletí deixa de publicar-se durant sis mesos, i quan a finals d'any torna a aparèixer, s'hi observen alguns canvis substancials: el fa una altra impremta, s'hi inclouen il·lustracions (fotografies i dibuixos) i té una nova orientació: és una publicació totalment especialitzada en temàtica excursionista. Aquesta línia s'inicia en el número 85, de novembre-desembre,

Excursió a Blanes (la Selva) l'any 1977, dins el cicle «La terra, el paisatge i l'home a Catalunya». D'esquerra a dreta: Joan Buixeda, Sra. Noguera, Daniel Cardona, Ferran Noguera, Josep Buixeda (fill), Matilde Guitián, Núria Mitjans i Jordi de la Riva. Fotografia de Josep Buixeda (pare).

amb un estudi monogràfic sobre els parcs naturals, de Francesc Riera, membre de la nova taula de redacció recentment constituïda. També és de destacar la desaparició, a la capçalera, de la menció que fins llavors es feia del GERP, tot i que aquest grup, encara que no gaire actiu en aquells moments, continuava realitzant les activitats en el si de l'entitat.

Aquest any es constitueix el Comitè Local del Congrés de Cultura Catalana, i la SEAS n'és una de les entitats fundadores. El Congrés tindrà una durada d'un parell d'anys, i entre els seus diversos àmbits d'actuació cal fer esment de l'aprofundiment i consolidació de la campanya «Català a l'Escola», ja endegada en l'àmbit local durant el curs 1974/75 per iniciativa de Daniel Cardona, i de les accions preses per altres membres de la Secció dirigides a la recuperació del nom correcte del poble en català i el dels nostres carrers.

Una altra actuació iniciada per la SEAS dins l'entorn d'aquest Congrés i que en un parell d'anys tindrà una gran projecció, és la preparació i manteniment d'un Itinerari de la Natura, tot seguint la idea proposada pel Departament d'Ecologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, a l'estil dels dos itineraris que ja existeixen, l'un al bosc de Santiga, a Santa Maria de Barberà, i l'altre a can Deu, als entorns de Sabadell.

L'itinerari serà completament en català, donarà a conèixer el terme i la seva toponímia, i estarà orientat als alumnes d'EGB, des del sisè fins al vuitè curs. A partir d'aquest moment, l'equip responsable, format per gairebé una vintena de persones, començarà tot un seguit d'actuacions (obtenció de permisos, arranjament de camins, estudis monogràfics, etc.) al llarg de gairebé dos anys, el fruit de les quals serà la inauguració el 10 de novembre de 1977, de l'Itinerari de la Natura al Torrent de la Font del Rector - les Fatjones.

Any 1976: redreçament

Es veu que el recent canvi de direcció que es respira a la SEAS desperta l'interès dels socis, i això queda prou palès en la tradicional assemblea anual, a la qual assisteixen seixanta socis, quantitat que no s'hi aplegava des de feia bastant temps.

Aquest any se celebra el centenari del Centre Excursionista de Catalunya i, per tant, de tot l'excursionisme català, del qual l'esmentada entitat és la degana. Fulgenci Baños representa la SEAS en la Comissió Nacional del Centenari, encarregada de dur a terme al llarg de l'any tot un seguit d'actes commemoratius. Entre les nombroses activitats convocades hi ha la participació el 22 de febrer en la Renovació de la Flama de la Llengua Catalana a Montserrat, i el 27 de maig en l'Aplec del Centenari de l'Excursionisme, que té lloc al cim de la Mola, a Sant Llorenç del Munt.

Els de la secció infantil fan el seu campament de Setmana Santa a Vallfogona de Riucorb, a la Conca de Barberà, amb la participació de 54 assistents. Malgrat el que aquesta concurrència pugui fer semblar, aquesta secció pateix una sèrie de problemes interns que en provoquen, molt poc després, la desaparició temporal.

Pel juny, i seguint la convocatòria col·lectiva de la Federació Catalana de Muntanyisme, membres de la Secció pugen a la Pica d'Estats, cim culminant de Catalunya i, com tots els muntanyencs que al llarg de l'any realitzen aquesta ascensió, són obsequiats amb una medalla commemorativa.

Dia 18 de març de 1973. Exploració de l'avenc Montserrat Ubach (en aquell moment el més profund de Catalunya) per part del GERP i amics de dins i de fora de la SEAS. D'esquerra a dreta i en primer terme: Isaac Hoyos, Francesc Parra, Josep Nicolàs, Juli Ochoa i Josep Maria Rañé. En segon terme: Lluís Navarro, Felip Linares i Joan Nieto.

Pel que fa a la projecció local i per apropar l'excursionisme a la resta de veïns, la SEAS organitza una exposició monogràfica sobre l'excursionisme a Sant Just.

Aprofitant el pont de Sant Joan, un grup d'onze socis de l'entitat es desplaça al massís del Mont Perdut, al Pirineu aragonès, i fa la travessia de Torla a Escalona, tot remuntant la vall d'Ordesa fins al refugi de Góriz i descendint íntegrament el canyó d'Añisclo des de la capçalera.

Enguany, el ja tradicional campament d'alta muntanya presenta un notable canvi qualitatiu, ultrapassant les fronteres estatals: amb una assistència de tretze persones, té lloc als Alps italians, a la Val d'Aosta, on es fan diverses ascensions als principals cims del massís del Gran Paradiso: Ciarforon (3.640 m), La Grivola (3.969 m) i el Gran Paradiso (4.061 m, el primer quatre mil assolit per membres de la Secció).

Al llarg de tot l'any, l'equip encarregat de l'Itinerari de la Natura treballa de valent. Es gestionen els permisos pertinents amb els senyors Dagà-Gelabert i Viñamata, propietaris dels terrenys, s'arrangen els camins i les fonts, s'estableix un sistema de recollida de deixalles, es preparen els diferents estudis que formaran part de les guies del mestre i de l'alumne... És un projecte engrescador que motiva a treballar amb il·lusió.

Aquest any, les sortides del cicle sobre «La terra, el paisatge i l'home a Catalunya» fan necessària la utilització de dos autocars per l'increment en l'assistència a les excursions, en les quals ens acompanyen alguns dels conferencians, com Joan Ferran Cabestany i Josep Nuet.

Hi ha un grup de nois de la Secció, molt joves, que comencen a interessar-se per l'espeleologia i per fer alguna coseta pel seu cantó. No trigaran gaire a contactar amb el GERP, que en aquells moments es troba immers en un suau procés de decadència, i poc després ja es fan les primeres sortides conjuntes. Aquests nois són Josep Estrany, Carles Linares, Xavier Montón, Albert Riera i Francesc Riera, als quals poc després s'afegiran Albert Linares i Carles Mateo. La seva incorporació al GERP suposarà una aportació de saba nova que el revitalitzarà totalment i afavorirà una fructífera segona etapa d'aquest grup.

GERP, els precedents de la nova etapa*

L'any 1974, Josep Estrany i Francesc Riera, companys en multitud d'excursions, esperonats per la curiositat sorgida en llegir un article sobre espeleologia, decideixen fer una «exploració» a la cova del Salnitre, aleshores tancada al públic i en estat d'abandonament, i també aprofiten la sortida per a visitar la cova Freda, situada a uns centenars de metres per sota de l'anterior. Ambdues cavitats es troben a la falda sud-oriental del massís de Montserrat. La visita, feta amb mitjans rudimentaris –casc de paleta i lot a la mà–, els descobreix un món meravellós.

Aviat traslladen la seva inquietud a la resta de companys d'excursions, alguns dels quals s'apunten ràpidament a la nova aventura: Carles Linares, Xavier Montón i Albert Riera. Es reuneixen setmanalment al local de la SEAS, de la qual tots són socis, i comencen a dur un registre de les primeres cavitats visitades: cova del Salnitre, cova Freda, coves Simanya, coves d'en Carner, avenc del Picarol, surgència de la Falconera del Garraf, coves de Santa Creu d'Olorda, Escletxes del Papiol, etc.

A poc a poc, segons les possibilitats de la seva minsa economia, van millorant els equips; qui més qui menys ja disposa de quatre mosquetons de ferro (la majoria sense tanca de seguretat), un traganusos, una baga de quatre metres per a fer-se la cadireta, una tira de cuir per a protegir-se el coll en davallar en ràpel, frontal elèctric i, gràcies al Carles Linares, que s'ha assabentat d'una botiga d'esports que plegava, alguns van poder aconseguir un casc Duraleu Forte amb la seva corresponent instal·lació per al llum d'acetilè per un preu força raonable: 200 pessetes. Això farà que aviat abandonin els frontals elèctrics i es passin al llum de carbur. Els elektrons i les cordes són els heretats dels antics espeleòlegs, que estan dipositats a la cambra de material de la SEAS.

El nou grup va alternant sortides de muntanya amb sortides pròpiament espeleològiques, tot i que sovint aprofita per a fer alguna «combinada», com, per exemple, l'ascensió al Puigmal amb tots els estris d'espeleòleg per a visitar el Forat de l'Embut, situat a uns tres-cents metres per damunt del santuari de Núria.

Cap a l'any 1976, els contactes fins aleshores esporàdics amb alguns dels membres del GERP comencen a fer-se més habituals. Els veterans que fins al moment els miraven encuriosits i potser amb una certa recança com a intrusos en el seu vell món, el qual havien deixat per diversos motius, ara els acullen obertament i amb les seves «batalletes» els indueixen cada cop més a endinsar-se en l'«espéleo». És d'aquests temps que sorgeix la coneixença entre les dues generacions d'espeleòlegs del GERP, coneixença i en algun cas concret amistat que perdura fins a l'actualitat. És el cas de Lluís Navarro, Josep Nicolás i la seva companya Sílvia Puig, Chesco Parra i, no cal dir, Juli Ochoa. La primera sortida que feren Xavier Montón i el tot just incorporat Carles Mateo, amb els «vells» fou al Pou de la Calella, avenc situat a la localitat empordanesa de l'Estartit.

Carles Linares, Carles Mateo i Xavier Montón, seran durant uns anys els puntals del grup, redescobriran els avencs del Garraf i fins i tot emprendran l'aventura càntabra. En aquest últim context geogràfic, recordo l'anècdota que m'explicaren els companys de l'expedició a la Cueva Fresca, en la qual, després de molt discutir la manera com passar a l'altra banda d'un pou que interceptava la galeria (fins i tot Carles Linares proposava superar l'obstacle prenent embranzida i saltant-lo!), Carles Mateo protagonitzà la gesta de flanquejar el Tracastín per fer un passamà fins a l'altre costat del pou. Pel que fa als treballs de recerca de noves cavitats al Garraf, cal destacar l'esforç realitzat en la desobstrucció de l'avenc Charlie Brown, en què arribaren fins i tot a trencar un tractel que els havia deixat un constructor local, en l'intent de treure una gran roca que obstruïa la boca de la cavitat.

L'any 1976 Xavier Montón i Francesc Riera elaboren un treball titulat «Espeleologia: esport i ciència», on es recull una visió global d'aquesta especialitat, que serà publicat posteriorment al butlletí número 92 de la SEAS, corresponent a gener-febrer de 1977.

Mentrestant, els antics membres del GERP sembla que es tornen a revifar, com demostra una carta² datada a finals d'octubre de 1977, que Jordi Farràs, com a president de la SEAS, adreça al Comitè Català d'Espeleologia per comunicar-los que el grup espeleològic reprèn les activitats com a tal, sota la presidència de Josep Nicolás Bellido, de vint-i-set anys, el qual ja n'havia estat president anteriorment. Acompanya la carta una relació dels membres pertanyents «oficialment» al GERP: Josep Nicolás Bellido, Juli Ochoa González, Miguel Ángel Giménez Colas, Miguel Ángel Rañé Blasco, Francisco Parra Carbonell i Lluís Navarro Gómez, tots ells domiciliats a Sant Just Desvern i amb la categoria d'ACTIU A. En la mateixa llista i amb la categoria d'ASPIRANT trobem Felip Linares García, Juan Nieto Camps, Josep M. Rañé Blasco, tots tres de Sant Just Desvern; Marcel Casellas Navinés, Joan Vilaplana Comín i Francesc Cabot Cortada, veïns d'Esplugues de Llobregat; i Pere Costa, de Sant Joan Despí.

Precisament aquests tres aspirants veïns d'Esplugues, juntament amb un altre que no consta en l'esmentada relació, Francesc Pi, també d'Esplugues, eren els components del grup musical Nosaltres, d'entre els quals arriba a tenir una certa notorietat dins la cançó catalana del moment Joan Vilaplana, conegut amb el pseudònim de *Joan Isaac*. Aquests, arran d'una sortida a la Falconera de Garraf, un vespre i amb la mar encrespada, davant la negativa de Francesc Pi i de Juli Ochoa a desgrimir fins a l'accés de la cavitat artificial situada arran de mar, els compongueren una cançó de caire burlesc que s'iniciava amb l'estrofa: «Els signes espeleòlegs Pi i Ochoa...».

Paradoxalment, Marcel Caselles, que aquí consta com a aspirant, el trobem mig any abans com a president de la Secció d'Investigacions Subterrànies d'Esplugues (SISE). Ell mateix explica la seva trajectòria dins el món de l'espeleologia en una carta³ que acompanya la del GELADE –Grup Excursionista Laketans de l'Avenç d'Esplugues– amb data febrer de 1977: «Vaig començar les meves experiències espeleològiques en l'estudi de la gran xarxa de mines d'aigua que travessaven les viles d'Esplugues, Sant Just i l'Hospitalet, i que avui la inconsciència o els interessos dels monstres urbanístics de la gran Barcelona han gairebé aniquilat totalment. Fa uns quants anys, junt amb els companys de Sant Just, creàrem dins de la Secció Excursionista de l'Ateneu Santjustenc

Cim del Monte Rosa l'agost de 1977. D'esquerra a dreta: Joan Gómez, Francesc Garrigós i Maria Marzo.

(SEAS) la secció espeleològica Rats Penats (GERP), del qual vaig formar part força temps com a membre actiu. Durant aquest temps vaig davallar nombrosos avencs dels karsts pròxims a Barcelona, entre els quals es troben: Esquirols, Arcada Gran i Petita, Roca, Pouetons, Abat Escarré, Pompeu Fabra, Penya-segat, Llambrics, Castellsapera, així com les principals coves d'aquestes serres. Tanmateix vaig participar en diverses sortides espeleològiques al Pirineu (Maladeta) i Huesca (Torre de los Arcos, Montalbán), aportant especialment els meus treballs en la confecció de topografies dels avencs i coves que ens mancaven.

La necessitat de creació d'un grup excursionista a Esplugues em fa abandonar temporalment la pràctica espeleològica, mentre s'anava creant i consolidant el GELADE, del qual vaig ser primer president i un dels primers impulsors.

Avui, GELADE necessita federar espeleològicament un grup de muntanyencs aficionats a aquesta especialitat de l'exploració i investigació Rontica i per això m'ofereixo com a responsable d'aquesta secció naixent confiant que la seva existència contribueixi a la difusió de l'espeleologia a la vila i desitjant que aquest nou grup aportï nous coneixements de les cavitats que s'obren en l'ampli territori dels Països Catalans».

La carta de presentació del president del GELADE confirma el *currículum* de Marcel Caselles, apuntant que la subsecció d'«espéleo» funciona des del primer dia d'inauguració del centre l'any 1973, i que ja aleshores Caselles era el president de dita subsecció, presidència que ocuparà fins al juny de 1975, quan se'n va a complir el servei militar i és substituït per Pere Guillem.

Marcel Caselles, provinent dels escoltes d'Esplugues, fou un dels participants el març de 1973 en el curset d'iniciació a l'espeleologia que el GERP féu en aquesta població veïna. Això farà que, malgrat tenir una actuació capdavantera dins l'àmbit d'Esplugues, no es desvinculi totalment dels santjustencs, els quals són en definitiva els qui l'han ensenyat en la pràctica d'aquest esport i que, a més, tenen prou experiència per a afrontar amb seguretat la davallada de pous importants. Així s'explica que el febrer de 1977 Caselles figuri com a president del SISE, mentre que vuit mesos més tard consta en la relació del GERP com a «aspirant».

Any 1977: retorn a la normalitat

Síntoma clar de la tornada a la normalitat, després dels convulsos darrers anys, és el grau d'assistència a l'assemblea general de socis. Potser perquè preveuen que es tractarà d'un acte de tràmit, sense marro, només hi assisteixen 24 socis.

Els nous elements del GERP tenen moltes ganes de fer coses, i una de les primeres que fan, a tall de presentació com a espeleòlegs als seus companys de secció, és la confecció d'un butlletí monogràfic sobre aquesta disciplina¹⁹.

Aquesta idea de fer butlletins monogràfics, dels quals ja hi havia algun precedent²⁰, sembla que agrada: el següent butlletí versa íntegrament sobre meteorologia²¹, el proper sobre l'Itinerari de la Natura²², un altre tracta de cartografia i orientació²³, i encara se'n farà aquest any un darrer sobre la segona part de la travessia del Pirineu²⁴.

Després d'aquest reguitzell de monografies es tornarà durant un temps a la dinàmica normal de butlletins amb articles diferents, però la llavor ja ha estat sembrada, i, de tant en tant, hi anirem trobant aquests petits estudis que molts dels lectors agraïm tant.

L'afluència de nous elements al GERP ha actuat com a revulsiu i ha afavorit que els seus membres surtin de la letargia en què estaven immersos i reprenguin el seu anterior ritme d'activitats, cosa que d'una manera oficial

itinerari de la natura

torrent de la font del rector
les fatjones

SANT JUST DESVERN

Guia de l'alumne

*Portada de la guia de
l'alumne de l'itinerari
de la Natura*

comunica al Comitè Català d'Espeleologia el president de la SEAS, Jordi Farràs. En aquests moments el grup d'espeleòlegs el formen dotze membres federats, sense comptar-hi els joves incorporats recentment.

Aquell estiu tenen lloc diverses activitats d'envergadura. Daniel Cardona i Marcel·lí Camats, acompanyats aquest cop per Joan Campreciós, fan la segona part de la travessa del Pirineu, juntament amb membres del CEC, els quals també formen un grup més nombrós. En conjunt són setze muntanyencs que, durant vint-i-dos dies, van des de Salardú, punt on havien acabat dos anys abans la primera part d'aquesta travessia, fins a Portbou.

Vuit membres de la Secció assisteixen al XXXVI Campamento Nacional de Alta Montaña, organitzat per la Federación Española de Montañismo a la localitat de Tabernés, a la vall de Gistau (Pirineu aragonès), juntament

amb els representants de moltes altres entitats excursionistes d'arreu de l'Estat.

En vista de l'èxit obtingut als Alps l'any anterior, aquest any també es va a aquella serralada, i tres membres de la Secció, Maria Pia Marzo, Joan Gómez i Francesc Garrigós, coronen el cim de la Punta Dufour del Monte Rosa (4.634 m), la qual cosa suposa la màxima cota assolida fins aleshores per cap membre de la SEAS.

Amb l'assistència de quaranta participants, els de la secció infantil fan el campament d'estiu a Menorca. Aquest cop, però, no és un campament en tendes, sinó que tots s'hostatgen a la casa de colònies Es Canaló, de Ferreries.

Finalment, pel novembre té lloc l'activitat més sonada de tot l'any. El dia 10 d'aquell mes, com a culminació dels ingents treballs que ha calgut dur a terme, se celebra per fi la inauguració de l'Itinerari de la Natura a la font del Rector i les Fatjones. Aquest itinerari, organitzat conjuntament per la Universitat Autònoma de Barcelona i la SEAS, tingué Daniel Cardona com a impulsor principal i comptà amb la col·laboració de Fulgenci Baños, Jordi Farràs, Jaume Campreciós, Joan Campreciós, Marcel·lí Camats, Roser Coll, Josep Nuet, Francesc Riera i Marina Figueras per part de la Secció.

Prova de l'acceptació d'aquest itinerari com a proposta cultural és que, només durant el seu primer any de funcionament, hi han passat prop de mil cinc-cents nois i noies de les escoles del Baix Llobregat i Barcelonès²⁵, que n'han gaudit i han fet seus els coneixements que s'obtenen de l'experiència i de la documentació que s'ofereix als grups visitants. El funcionament de l'itinerari és el següent: primer s'hi acompanyen els mestres un dissabte, i després ells acompanyen els alumnes per un itinerari assenyalat en uns punts de l'1 al 13, on cada alumne ha de parar atenció en uns temes determinats.

Malgrat l'èxit inicial dels cicles de conferències i excursions, al juny de 1977 té lloc la darrera excursió amb conferenciant, i del novembre de 1977 al març de 1978 només hi ha dues excursions, ja sense conferenciant. Més d'un any trigaria a reiniciar-se aquesta activitat.

Any 1978: novament, l'estabilitat

Seguint amb la tònica de l'any anterior de fer butlletins monogràfics, es comença l'any publicant una traducció feta per Jordi Gironès d'un comunicat presentat l'any 1975 en el XIV Congrés Nacional d'Arqueologia, sobre els treballs arqueològics duts a terme fins aleshores al turó de la Penya del Moro, i que havia

L'any 1978, la SEAS, representada per Fulgenci Baños, va formar part de la Comissió Organitzadora del Centenari de l'Excursionisme. Foto feta el 15 d'abril d'aquell any, amb motiu de la trobada amb Cassià Maria Just, abat de Montserrat. D'esquerra a dreta: Domènec, Fulgenci Baños, Casademont, Cassià Maria Just, Millet, Francesc Martínez Massó, Enric Sabadell i Pejó. Ajupit: Carles Albesa.

estat escrit originàriament en castellà per Josep Barberà i Enric Sanmartí, directors de les campanyes d'excavació. Aquesta publicació de la SEAS té el mèrit de ser la primera que posa a l'abast de la major part dels santjustencs el coneixement detallat del que s'ha estat fent exactament allà dalt des de ja fa uns quants anys.

Se segueix treballant de valent en l'Itinerari de la Natura. De comú acord amb els masovers dels terrenys, ha calgut fer algunes petites variacions en el recorregut. També hi ha la feina constant del guiatge dels visitants, que s'acaba resolent així: «El mecanisme d'ensenyança de l'Itinerari de la Natura és de la següent manera: dos dissabtes al mes passem amb els mestres i la gent interessada, després ells hi poden passar qualsevol dia amb els alumnes (excepte el dijous quan és temps de caça)»²⁶.

Aquest any, el butlletí arriba als cent exemplars publicats. Amb aquest motiu, el número centenari recull tota una sèrie d'articles commemoratius de l'efemèride.

El GERP inicia una campanya d'exploració a la zona de Tivissa (la Ribera d'Ebre), tot reprenent uns treballs iniciats dotze anys abans per la SIRE de la UEC de Cornellà. Aquesta campanya no suposarà per al grup cap dedicació exclusiva, i s'anirà alternant amb les exploracions de diverses cavitats situades en altres indrets, com, per exemple, la sortida d'estiu a la cova Coventosa, a Cantàbria, o l'exploració durant la tardor del sistema de cavitats excavades en guixos de Sant Sadurní de Rotgers, al Berguedà. En el decurs de la campanya de Tivissa, que s'estendrà durant un parell d'anys, s'estudiaran i catalogaran fins a divuit cavitats inèdites. Aquests treballs veuran la llum l'any 1984, en ser publicat el volum 7 del *Catàleg Espeleològic de Catalunya*.

Aquest hivern té lloc la primera sortida de veterans, als cingles de Bertí, des del Sot del Bac a Montmany, i que suposarà l'inici de tota una sèrie de sortides de caire anàleg i de freqüència anual, que esdevindran una altra de les activitats clàssiques de la Secció.

Del 10 al 24 de setembre, els socis Joan Campreciós i Daniel Cardona, juntament amb un amic del CE Baix Montseny, de Sant Celoni, segueixen íntegrament el sender de gran recorregut GR-7, des de Fredes, al Baix Maestrat, fins a Sant Julià de Lòria, a Andorra, un total de 358 quilòmetres recorreguts en 93 hores efectives de marxa al llarg dels setze dies que dura l'experiència.

Es comença a parlar que ja falta menys de deu anys per a arribar al 1987, mil·lenari de la que en aquell moment es considerava la referència més antiga a Sant Just Desvern trobada en un document²⁷. Els membres de la SEAS, demostrant la seva especial sensibilitat per aquests temes, ja comencen a treballar-hi. El butlletí número 101, corresponent a juliol-agost, serà un altre dels ja clàssics butlletins monogràfics, dedicat aquest cop a presentar l'índex d'una possible monografia geogràfica, històrica i humana sobre el nostre poble, i a convidar els lectors a participar en aquesta iniciativa. Fruit d'aquesta inquietud, més endavant s'acabarà constituint un grup d'extracció més àmplia²⁸ que, després de sis anys de treball, publicarà l'any 1987 la monografia titulada *Sant Just Desvern, un paisatge i una història*.

El dia 2 de desembre té lloc l'assemblea de socis, en la qual es produeix un important relleu. Jordi Farràs, Jaume Campreciós i altres membres de la

Junta deixen el càrrec després d'haver fet una bona tasca durant uns anys que han estat especialment difícils. La nova Junta, presidida per Daniel Cardona (vint-i-nou anys), estarà formada per Jordi Farràs, vicepresident (trenta-un), Carles Pujol, secretari (vint-i-quatre), Jordi de la Riva, tresorer (vint-i-cinc), Isaïes Bravo, vocal de joventut (setze), Agustí Ollé, vocal d'activitats, Joan Campreciós, material (vint-i-cinc) i Francesc Garrigós, cultura (vint-i-vuit). Aquesta nova Junta indica quins són els punts principals en què centrarà el treball: potenciar una nova secció infantil, regular la secció juvenil, mantenir la nova línia del butlletí i continuar amb iniciatives com la de l'Itinerari de la Natura o les excursions en autocar, i resumeix el seu programa dient: «Volem ser una junta conservadora, perquè són els socis que han de donar la mesura de les activitats, si no és així ens enganyaríem a nosaltres mateixos»²⁹.

RAFEL MALARET JULIÀ I JULI OCHOA GONZÁLEZ

* L'apartat sobre els precedents de la segona etapa del GERP ha estat realitzat per Francesc Riera Prenafeta.

Notes

1. Daniel CARDONA: «Actualitat de la Secció excursionista del Ateneu Santjustenc», article publicat al butlletí número 103, corresponent a gener-febrer de 1979, pàg. 4.
2. Daniel CARDONA, *ibídem*.
3. Un parell d'anys després, en el butlletí núm. 66, Joan Faneca ho definia així: «... Una temporada en la qual a bastants membres de la Secció Excursionista els va agafar la bogeria dels escacs. Allò semblava una desertió, perquè al local de la SEAS no trobaves ni el secretari».
4. Amb aquests contactes s'inicia una relació que donarà molta vida a la SEAS, i que motivarà l'entrada d'elements de la vàlua de Ricard García, Francesc Garrigós, Joan García i Jaume Franco, entre altres, que afavorirà, fins i tot, que bastants d'ells acabin casant-se anys després amb noies santjustenques.
5. El butlletí núm. 47, d'abril de 1970, ens diu que: «Hi ha un grup d'espeleòlegs al nostre poble –creiem que pertanyen al grup escolta Martin Luther King, del qual encara no sabem res– que realitzen activitats d'una manera freqüent. Oferim aquest Butlletí per si desitgen comentar-nos les seves activitats, punts de vista, futur, etc.».
6. Així ho recollia el butlletí núm. 62: «Durant aquest mes de setembre s'han realitzat algunes sortides a Santa Creu i a l'Ordal de caràcter espeleològic. Sembla que aquesta nova especialitat (nova a la SEAS quasi oficialment) ha pres amb força en alguns dels socis que abans vàiem sovint pujant i baixant pics. A aquells que esteu interessats en aquest esport o ciència (jutgeu-lo com vulgueu), us volem avançar la notícia que aviat podreu disposar d'un grup OFICIAL per a satisfer les vostres inquietuds vers aquesta especialitat».

7. En aquest article fins i tot s'arriba a dir: «No volem paràsits!, no volem snobs! Per passar l'estona és millor que no s'apunti la gent».
8. En el butlletí núm. 65, corresponent a gener-febrer de 1972, entre altres coses diu: «La nostra Secció podria estar en aquest camí d'autèntica vàlua, però no hi és. Podria fer d'altres activitats no muntanyenques però d'interès, però no les fa. Té uns mitjans de local i ajut que altres voldrien tenir, però no els aprofiten». També comenta que la finalitat que aconsegueix la SEAS és «oferir un racó a uns quants joves que s'hi troben bé, però que no necessiten fer grans coses ni per a altres ni per a ells mateixos. Tot resta en espera que algú estigui disposat en algun moment determinat a donar una empenta, fer quelcom profitós i desaparèixer tornant a l'AVUI, que serà un altre demà».
9. En el butlletí núm. 66, corresponent a març-abril de 1972, deia literalment: «Som una Secció Excursionista, escolteu-ho bé: E-X-C-U-R-S-I-O-N-I-S-T-A, i estem tocant massa tecles a la vegada».
10. L'escrit, titulat *El GERP a examen*, estava signat per Joan i Jordi, i va ser publicat en el butlletí núm. 70, corresponent a novembre-desembre de 1972.
11. Jordi Cortès, en el butlletí abans esmentat, ho deixava molt clar en el següent fragment del seu article: «Per a ser soci de l'Ateneu s'ha de ser major de setze anys. Molts dels que van entrar a la SEAS no tenien aquesta edat, per tant, els inscrivien com a socis de la SEAS sense poder ser-ho de l'Ateneu. Més tard aquests complien l'edat reglamentària, però la majoria no es donaven d'alta com a socis de l'Ateneu. La Junta de l'Ateneu no se'n preocupava i la de la SEAS encara menys. Ja tenim el problema plantejat (que senzill, eh?). Però encara n'hi ha més. Seguint aquesta tònica de despreocupació, molts entraven ja a la SEAS amb més de setze anys i sense ésser socis de l'Ateneu. Tothom callava».
12. Entitat precursora de l'actual Federació Catalana d'Espeleologia.
13. Aquesta interessant iniciativa no va tenir, lamentablement, continuïtat. No obstant això, la informació recollida no es va desaproveitar i passà a complementar la que ja recollia el GERP i que, bastants anys després, seria publicada en el llibre *Les Mines d'Aigua de Sant Just Desvern*.
14. Per a més detalls, vegeu: Daniel CARDONA: «El perquè de les excursions anomenades d'autocar», en la introducció del llibre *Conferències i excursions 1975-2000*, SEAS. Sant Just Desvern, 2000, pàg. 7.
15. Vegeu: *Conferències i excursions 1975-2000*, SEAS. Sant Just Desvern, 2000, pàgs. 15-17, on es dona detall d'aquest cicle.
16. Aquest treball es materialitzarà en un llibre de 284 pàgines titulat *Travessia del Pirineu. Del Cantàbric a la Mediterrània*, que, tot respectant l'autoria inicial de Georges Véron, veurà la llum l'any 1981 sota els auspicis del Centre Excursionista de Catalunya – Club Alpí Català i de l'Editorial Montblanc-Martín. Actualment és difícil de trobar aquesta edició inicial del CEC, ja que fa bastant temps que està exhaurida. Una altra editorial, però, ha reeditat posteriorment aquesta guia.
17. Es tracta del butlletí Ateneu, precursor de La Vall de Verç, el qual arribà a publicar dotze números, des d'octubre de 1975 fins al març de 1977, en què es va deixar de publicar per voluntat de la Junta de l'Ateneu.
18. Vegeu l'article «El butlletí canvia», publicat en el butlletí núm. 70, corresponent a març-abril de 1975.
19. Butlletí núm. 92, corresponent a gener-febrer de 1977.
20. Butlletí núm. 85, corresponent a novembre-desembre de 1975, ja esmentat anteriorment.
21. Butlletí núm. 93, corresponent a març-abril de 1977.
22. Butlletí núm. 94, corresponent a maig-juny de 1977.
23. Butlletí núm. 95, corresponent a juliol-agost de 1977.
24. Butlletí núm. 97, corresponent a novembre-desembre de 1977.
25. Daniel CARDONA: «Actualitat de la Secció excursionista del Ateneu Santjustenc», article publicat en el butlletí núm. 103, corresponent a gener-febrer de 1979, pàg. 5.

26. Editorial núm. 103, publicada en el butlletí núm. 104, corresponent a març-abril de 1979.
27. Posteriors investigacions han revelat l'existència de documentació més antiga, que situa el primer document en què es fa referència a Sant Just Desvern en l'any 965, i no en el 987, com llavors es pensava.
28. Aquest grup originari és el que, un cop ja publicat el llibre sobre Sant Just, passarà a fundar el Centre d'Estudis Santjustencs, de trajectòria prou coneguda.
29. Daniel Cardona: «Actualitat de la Secció excursionista del Ateneu Santjustenc», article publicat en el butlletí núm. 103, corresponent a gener-febrer de 1979, pàg. 6.